

JP KOSKINEN

NOUSEVA
KUU

RISTIRETKI III

LIKE

JP Koskiselta on aiemmin ilmestynyt seuraavat romaanit
Like Kustannuksen julkaisemana:

Seitsemäs temppeliherra – Ristiretki II (2022)

Ristin ja raudan tie – Ristiretki I (2022)

Haukansilmä (2021)

Hukkuva maa (2020)

Tulisiipi (2019)

Helppoa rahaa (2018)

Kannibaalien keittokirja (2017)

© JP Koskinen & Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

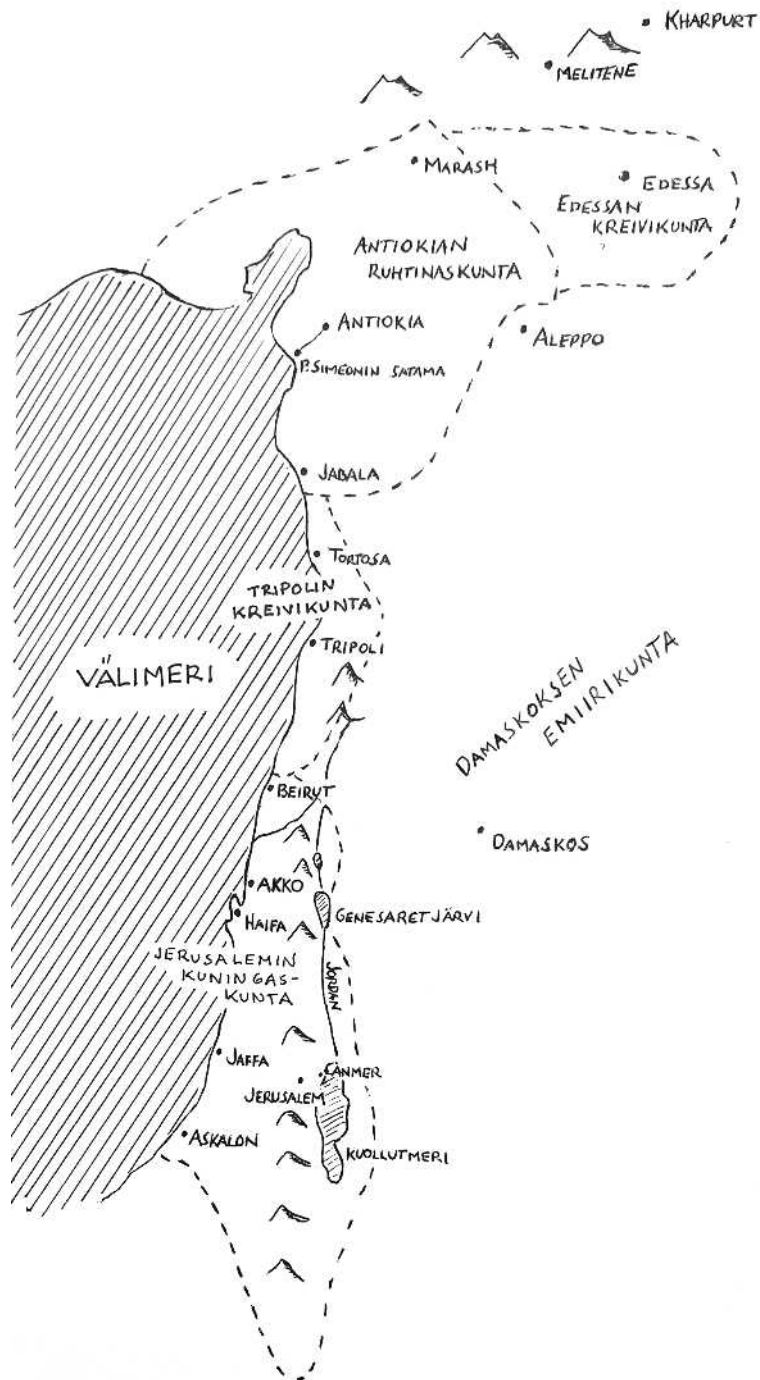
ISBN 978-951-1-46411-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

*”Pyrimme huolella kehittämään hänen luonnettaan
samoin kuin opettamaan hänelle kirjallisuutta.”*

– GUILLAUME DE TYR,
KUNINGAS BALDUIN IV KOTIOPETTAJA

PROLOGI

Kipusin Jerusalemin mahtaville muureille, vaikka polviani kolotti. Vartiomiehet kyhjöttivät muurinsakaroiden suojissa ja muutamat heistä olivat nukahtaneet istualleen valvottuaan monta yötä peräjälkeen. Ihminen turtui kaikkeen, kovaan meteliin, nälkään ja jopa pelkoon. Väsymys ja kuolema olivat aina lopulta voittamattomia vastustajia.

En nähnyt veljenpoikaani Albertia täälläkään, vaikka muutama temppeleiherra kulki muurille komennettujen muurarien, puuseppien ja torikauppiaiden joukossa. Kaupunkia puolustamaan kelpasivat kaikki, jotka osasivat pitää miekkaa kädessään, sillä kuningaskunnan ritarit makasivat kuolleina Hattinin kukkuloilla.

Tähdet loistivat taivaalla mutta ne eivät vetäneet vertoja Saladinin piiritysjoukkojen leiritulille. Katselin yötä puhkovia valopisteitä ja kuuntelin saraseenien leiristä kantautuvaa soittoa ja laulua. Se sekoittui korvissani kaupungin kaduilta kohovaan vankkurinpyörien jyrinään ja pappien rukouksiin, jotka eivät vaienneet edes yöllä. Jerusalem valmistautui viimeiseen taisteluun nyt, kun se oli jo liian myöhäistä.

Katselin hetken alas laaksoon ja näin kuningas Balduinin ratsastavan hopeanaamio kasvoillaan kohti kukkuloita. Häntä seurasi uljas ritarijoukko, värikkäät viirit liehuivat tuulussa, sotahevoset

pärskähtelivät ja airuet puhalsivat torviinsa. Kulkue hajosi pimeyteen ja katosi, se oli pulpahtanut esiin muistoistani. Saladin on totista totta, mutta minulla lienee vielä hetki aikaa vaalia kaikkea sitä, minkä aika on iäksi haudannut hiekkaan.

I OSA

TEMPPELIHERRAIN
LOISTO

1. LUKU

Ensimmäisiä muistikuviani tästä maailmasta on se, kun isä nosti minut syliinsä Canmeren pihalla. Taivas hehkui syvän sinisenä ja pitkään jatkunut helle oli paahtanut linnanpihan hiekan polttavan kuumaksi. Muurien koloihin kasvaneet heinät olivat lakastuneet ja sammiossa vesi oli muuttunut limaiseksi. Isän muhkea parta pisteli poskeani. Hän haisi kuumuuden kuivattamalta hieltä. Tuona onnellisena päivänä olin kaksi vuotta vanha.

Monta hetkeä elämästäni on lipunut ohitse merkkejä jättämättä. Olen nähnyt satojen ihmisten kuolevan mutta en enää kykene muistamaan juuri kenenkään kasvoja nimistä puhumattakaan. Yksin Luoja tietää, kuinka montaa ihmistä olen satuttanut sanoin tai teoin, ja kuinka moni on tehnyt samoin minulle. Yksi kirkkaimmista muistoistani on kuitenkin tuo hetki vuonna 1126, kun isäni palasi Antiokiasta Canmereen temppeliherroista erottuaan. Tämän ja tuon päivän väliin mahtuu yksiseitsemättä pitkää vuotta.

Lapsuuteni onnelliset vuodet kuluivat Canmeren linnassa. Linna oli rakennettu temppeliherrojen suurmestari Hugues de Payensin käskystä turvaamaan Jerusalemissa itään kulkevaa kauppätietä. Huguesin suureksi harmiksi tuo kauppatie kuivui kuin vuorilta juokseva puro kesähelteillä ennen kuin linna edes valmistui. Kauppiaat siirtyivät käyttämään pohjoisempaa karavaanitietä, ja Canmere jäi valvomaan tyhjyyttä.

Kun isä erosi temppeleliverroista, Hugues antoi linnan hänen hoitoonsa. Osa temppeleliverroista jätti linnan ja palasi Jerusalemiin mutta osa jäi isän palvelukseen. Linnan puolustamiseen miehiä oli riittävästi, sillä itse linna oli käytännössä valloittamaton. Canmeren rakennustöitä valvonut mestari Giovanni oli voinut linnan paikaksi kalliokukkulan, joka jo luonnostaan oli luotaantyöntävä. Hänen ohjauksessaan pystysuorat muurit kohosivat kohti taivasta huipentuen pyöreisiin torneihin, joiden holvatuista aukoista saattoi helposti ampua nuolia tai lingota kiviä hyökkääjien päälle, vaikka nämä olisivat painautuneet muuria vasten. Ulkomuurin sisällä seisoivat varsinaiset linnoitukset, jossa sijaittivat kappeli, asuintilat ja hevostallit.

Siihen mennessä, kun täytin seitsemän vuotta, perheessämme oli kahdeksan jäsentä. Äitini Agnes synnytti Pyhän Neitsyen suosiollisella avustuksella kahdeksan lasta, joista vain kaksi kuoli hyvin pienenä. Raimond oli minua vuoden vanhempi, kun puolestaan Joscelin oli kaksi, Maria neljä, Johannes viisi ja pikku-Mikael, Jumala olkoon hänen sielulle armollinen, kuusi vuotta nuorempia. Koska meitä lapsia oli monta, isä hankki meille Canmereen opettajan. Miles tuli hyvin toimeen kirjoitetun sanan kanssa mutta ihmisiä hän ei ymmärtänyt lainkaan. Nimestään huolimatta hänessä ei ollut tippaakaan ritarillisuutta vaan hän muistutti pareminkin veden puutteeseen kuollutta pinjaa. Vasta sitten, kun isä hankki Canmereen lääkäriksi Ibrahimin, tatuoidun musulmaanin, Miles osoitti inhimillisyyden merkkejä vihaamalla tätä.

Vaikka isäni Johannes oli turhamainen, äitini Agnes ankara, veljeni Raimond villi ja siskoni Maria muuten vain sietämätön, Canmere oli paratiisi. Elimme Jumalan turvallisessa huomassa erämaan keskellä eikä maailman pahuus päässyt koskettamaan meitä. Niin hyvässä turvassa olimme, että kun Jerusalemin kuningas Balduin II vuonna 1131 kuoli kaksi päivää Pyhän

Sebaldin päivän jälkeen, tieto hänen kuolemastaan saapui Canmereen vasta seuraavan vuoden keväällä.

Jo hyvin varhain näin veljistäni, mitä he olivat miehiään. Kun Miles opetti meille kaikille lukemisen jaloa taitoa, Raimond huitoi piiritimellään ilmaa aivan kuin olisi yrittänyt lävistää näkymättömiä pahoja henkiä. Joscelin puolestaan tuherteli lukuja vahatauluunsa ja laski niitä yhteen sormiensa avulla. Johanneksen tauluun ilmesyi muurinsakaroita, ristejä ja ukonpäitä. Pikku-Mikael oli tuolloin liian nuori oppimaan, hänestä oli vaikea sanoa mitään. Marian tuoli oli sen sijaan useimmiten tyhjä, sillä hän istui omassa kammiossaan ja arvatenkin sukki hiuksiaan.

Kaikista Milesin ponnisteluista huolimatta minä opin ensimmäisenä lukemaan. Ensimmäiset lukemani sanat olivat ”Jeesus Kristus, Vapahtajamme”. Tämä tapahtui eräänä sateisena päivänä, jolloin linnanpiha oli mutavelliä ja kosteus sai Milesin hieromaan luisevia kyynärpäitään.

Raimondin piirtopuikko pysähtyi kesken kuvitellun vihollisen lävistämisen ja hän katsoi minua närkästyneenä. Hänen silmänsä menivät kiereen kuten aina, kun hän suuttui jostakin.

– Miles opettaa meitä poikia, ei sinua Elvira!

– Sinua saakin opettamalla opettaa. Päätäsi pitää tahkota kuin tylsää veistä eikä valmista tule.

– Hiljaa!

Milesin ärähdys sai minut vaikenemaan, vaikka olisin vielä halunnut sanoa Raimondille, että jos hän olisi piirtänyt kirjaimia yhtä innokkaasti kuin hakkasi puumiekallaan mestari Giovannin veistämää puu-ukkoa, olisi hän oppinut lukemaan muutamassa päivässä.

– Jumala varjelkoon sinua ylpeydeltä! naavapartainen Miles ärähti ja löi minua sormille niin että kynteni olivat seuraavana päivänä mustat.

Mutta vaikka Miles kuinka vähätteli taitojani ja yritti kannustaa kovapäistä Raimondia opin tiellä, olin aina veljeäni parempi niin lukemisessa kuin laskemisessakin.

– Jonakin päivänä sinusta tulee Canmeren herra. Kuinka hoidat tiluksiasi, jos et osaa lukea kirjeitä, joita temppeliherrojen suurmestari sinulle lähettää? Tai kuinka vastaat Jerusalemin kunninkaan kutsuun, jos et osaa piirtää kirjaimia?

– Sitä varten ovat kanslerit ja senesalkit. Minun tehtäväni on tappaa kaikki saraseenit, jotka tunkevat likaiset jalkansa Pyhän maan kamaralle, Raimond tuhahti.

– Sulkakynä voi olla miekkaa mahtavampi ase, Miles julisti parta tutisten.

Tähän Raimond ei suvainnut vastata mitään vaan purskahti nauruun. Joscelin ja Johannes seurasivat hänen esimerkkiään ja alkoivat nauraa tietämättä mille nauroivat.

Päivät Canmeressä kulkivat aina kutakuinkin samaa rataa. Isä, joka oli temppeliherrana tottunut heräämään yölläkin messuun, nukkui hyvin vähän ja oli aina jalkeilla ennen auringonnousua. Aamumessun aikoihin hän saattoi olla vielä ratsastamassa, sillä aamu oli parasta aikaa metsästää haukalla. Äiti pakotti meidät kappeliin kuulemaan messua, jonka honottava Gregorius posmotti läpi puoliuinessa. Meille aikainen herätys ei ollut mieleen. Kappelin seinät olivat kuumimmallakin ilmalla kylmät ja värisimme vilusta odottaessamme, että Gregorius sanoisi aamen. Paitsi tietysti Johannes, joka jo kuuden vuoden iässä ansaitsi lisänimen Hurskas, sillä hän kuunteli messun silmät loistaen aivan kuin olisi nähnyt Gregoriuksen sijaan itsensä Kristuksen puhumassa opetuslapsilleen. Ja joskus hän väitti nähneensäkin mutta kukaan ei ottanut häntä vakavissaan, sillä Johannes valehteli ehtimiseen.

Aamumessun jälkeen äiti keksi minulle töitä keittiössä, jossa sain vaivata taikinaa, viedä naatteja ja omenankuoria sioille ja

tuoda halkoja. Pojat sen sijaan riensivät leikkeihinsä kolhimaan toisiaan mustelmille. Maria taas, hänestä en halua sanoa mitään. Keskipäivän hetkestä vesperiin saakka Miles opetti meitä. Vesperin jälkeen minäkin olin vapaa tekemään mitä halusin. Nuorempana ompelin äidin valvovan silmän alla liinoja mutta vanhemmiten, kun voimani alkoivat hämmästyttää kaikkia, satuloin poikien hevosia ja korjasin heidän varusteitaan.

Raimond oli jo kymmenen vuoden iässä taitava ratsumies. Silloin, kun hän salaa lainasi isän taistelusatulaa, hän kykeni täydessä vauhdissa iskemään peitsensä vaikka kiveä vasten pu-toamatta ratsunsa selästä. Miekkailussa hän opetteli käyttämään molempia käsiä ainoastaan sen vuoksi, että taistellessaan minua vastaan hän hävisi voimassa aina siihen asti, kunnes oli kuudentoista. Siihen hetkeen saakka hän joutui kehittämään oveluuttaan pärjätäkseen minulle, joka kykenin jo oikaisemaan hevosenkengän paljain käsin.

Isälle jokapäiväiset leikkimme olivat ilon aihe. Hän katsoi poikien taisteluita hymyillen ja vain joskus harvoin hän keskeytti liian julmaksi yltäneen huvin. Minun hän ei sallinut osallistua kisailuun lainkaan. Sen sijaan hän oli hyvin tyytyväinen tavatessaan minut kirjan äärestä tai kun hän pistäytyi etelätornin luokkahuoneeseen ja näki, että minä istuin Milesin kuulusteltavana.

Äiti puolestaan piti linnanväen kurissa ja nuhteessa. Vaikka isä kutsuikin häntä silloin tällöin omaksi pajunvitsakseen, äiti oli tukeva nainen, joka olisi kyennyt nujertamaan vaikka hevosen yhdellä nyrkiniskulla. Kun hän ilmestyi linnanpihalle noppapelissä riitaantuneiden sotilaiden keskelle, nämä vaikenivat ja poistuivat kalpein kasvoin omiin tiloihinsa.

Silloin tällöin teimme retkiä linnaa ympäröiville kukkuloille, joiden varjoissa kasvoi punavuokkoja ja orjantappuroita. Miles ei koskaan suostunut osallistumaan näille vaelluksille vaan jäi

mieluummin linnan kosteisiin saleihin tutkimaan kirjakääröjään. Ibrahim ja Giovanni sen sijaan nauttivat niin erämaan hiljaisuudesta kuin äitini valmistamista leivistä ja viinistä. Giovannille karukin luonto tuntui tarjoavan ehtymättömästi ilonaiheita.

– Jos painamme tikun hiekkaan ja mittaamme sen heittämän varjon, voimme laskea Canmeren etelätornin korkeuden, Giovanni selitti.

– Kuinka se tapahtuu? Joscelin kysyi.

– Katsos, mittaamme samalla tavalla Canmeren etelätornin heittämän varjon. Kun jaamme tikun heittämän varjon tikun pituudella, saamme luvun, jolla voimme jakaa tornin varjon ja lopputulos ilmoittaa tornin korkeuden. Tikku on pienoismalli tornista ja sen kaikki suhteet ovat tornin suhteita.

– Aurinko on pehmittänyt pääsi. Tikku on tikku ja torni on torni. Ei niillä ole mitään tekemistä keskenään, Raimond tuhahti ja potkaisi hiekkaa Giovannin kengille.

Joscelin sen sijaan asetti hiekkaan kaksi eri pituista tikkua, mittasi niiden heittämät varjot ja laski lukuja posket punaisina.

– Mosulissa Al-Abrahik on perehtynyt geometriaan ja hän on kirjoittanut oppikirjan kolmioiden ja ympyröiden suhteesta, Ibrahim sanoi.

– Vain saraseenit voivat hukata aikaa moiseen turhuuteen, Raimond totesi ja taittoi ruohonkorren suuhunsa.

Minä katsoin kukkulalta kohti linnaa, joka näytti väreilevän auringonpaisteessa. Muutama korppi oli pesiytynyt sen korkeimpaan torniin. Kun ne liitelivät tornin ympärillä, niiden mustat varjot lipuivat sinistä taivasta vasten. Kaiken yllä lepäsi ihana rauha aivan kuin paratiisissa. Joscelin piirteli lukuja hiekkaan ja Raimond niitti orjantappuroita puumiekallaan. Isä istui syrjemällä laakean kiven päällä. Hän aukaisi viiniruukun ja kaatoi siitä itselleen, Ibrahimille, Giovannille ja äidille.

- Suurmestari Hugues on kuollut, isä sanoi.
- Kuollut? Sittenhän sinua ei sido temppeleliherroihin enää edes se muodollinen vala, jonka vanhoit Huguesille, äiti sanoi.
- Siinä olet oikeassa, pajunvitsani. Tuskin kukaan Salomonin temppeleissä tietää, että Canmeren linnaa on edes olemassa.
- Onko tähän kätkeyty jokin salattu viesti? Giovanni aprikoi ja kaivoi kaapunsa poimuista vahataulun ja piirtopuikon. - Antioikian prinssi Bohemond II meni naimisiin kuningas Balduinin tyttären Alicen kanssa Anno Domini 1126. Anjoun kreivi Fulk nai puolestaan Balduinin toisen tyttären Melisenden 1128. Bohemond kuoli Herran vuonna 1130, kuningas Balduin II puolestaan 1131.
- Unohtamatta vanhaa kunnon kreivi Joscelinia, joka samana vuonna paareilla maatenkin johti armeijansa sotaan pelastaakseen Kaisunin saraseenien kynsistä, koska hänen poikansa ei uskaltanut lähteä Edessan muurien suojista. Säilytettyään saraseenit tiehensä Joscelin kuoli, isä lisäsi.
- Älä sekoita laskujani, Giovanni mumisi. - Jos siis Balduinin vävy kuoli neljä vuotta häidensä jälkeen, hänen toisen vävynsä, Kuningas Fulkin, olisi harmonian vuoksi pitänyt kuolla jo neljä vuotta sitten.
- Allahin tahtoa voi tuskin saada selville lukuja ynnäämällä, Ibrahim totesi vakavana.
- Giovanni vain huitaisi laihalla kädellään ja tuherteli vahatauluun koukeroitaan.
- Veljeni laskelmien mukaan Kristuksen olisi pitänyt saapua maan päälle vuonna 1130, isä sanoi.
- Mihin hän perusti teoriansa? Giovanni kysyi innostuneena.
- Luku sisältää sata vuotta jokaista apostolia kohti Juudasta lukuun ottamatta Kristuksen ristiinnaulitsemisesta lukien.
- Ei hassumpi teoria, Giovanni myönsi, - mutta 1130 ei tapahtunut muuta merkittävää kuin että Bohemond II kuoli. Ehkäpä

Juudasta ei voi jättää pois laskuista, sillä eikö hänkin täyttänyt tehtävänsä toteuttamalla vanhat profetiat?

– Sitä meidän ei tarvitse murehtia, sillä kukaan meistä ei näe vuotta 1230, ei edes pikku-Mikael, äiti sanoi.

Hänen sanoissaan ei ollut mitään pahaa mutta ensimmäistä kertaa ymmärsin, etten minäkään eläisi ikuisesti. Kyyneleet kihosivat silmiini ja katsoin toisaalle salatakseni liikutukseni.

Tuona iltapäivänä kuolema otti ensimmäistä kertaa hahmon ajatuksissani. Sydämeni liikahti, kun ajattelin ruhtinas Bohemondia, joka oli kuollut nuorella iällä. Hän oli ollut kuollessaan nuorempi kuin isäni oli ollut minun syntyessäni. Ja temppeleiherrain suurmestari Hugues, jonka rinnalla isä oli ollut perustamassa tuota veljeskuntaa seitsemäntoista vuotta aikaisemmin, oli myös kuollut. Kylmä kouristi mahaani, kun ajattelin, että isä oli vanha ja saattoi siis kuolla milloin tahansa.

Minun on helppo hymyillä vanhoille ajatuksilleni nyt, kun olen kaksiseitsemättä vuotta vanha. Olihan isäni vuonna 1136 mies parhaassa iässä. Mutta kun on yksitoistavuotias, kaksi vuotta on pitkä aika ja kaksikymmentä vuotta suorastaan ikuisuus.

Tuon retken jälkeen minusta tuntui, että Canmeren rauha oli lopullisesti rikkoutunut. Erämaa ympärillämme oli yhä autio ja ainoat vieraat linnassa olivat lammaspaimenia, jotka kantoivat uskollisesti isälle veronsa. Mutta noiden kuivuneiden heinien toisella puolella oli maailma, jossa Jerusalemin kuningas Fulk kävi taistelua saraseeneja vastaan. Hänen pyhä tehtävänsä oli pitää Jerusalem kristittyjen käsissä, jotta Vapahtaja voisi palata maan päälle. Tapahtuipa se vaikka sitten vasta vuonna 1230.

2. LUKU

Vuoden 1136 lopulla pikku-Mikael sairastui ensimmäistä kertaa. Äiti oli juhlistanut hänen nimipäiviään hunajakakuilla ja olimme kaikki muistaneet pikkuveljeämme pienillä lahjoilla. Minä olin korjannut hänen vanhat kenkensä, joista hän piti kovasti. Hänen jalkansa olivat kasvaneet niin paljon, että jouduin hankkimaan parkittua nahkaa saadakseni ratkenneisiin saumoihin suuret painat. Raimond antoi hänelle kilven, jonka keskelle Johannes oli maalannut vihreän lohikäärmeen. Tämä oli tietysti Mikaelille mieluinen lahja.

Pyhän Hieronymuksen päivänä pikku-Mikael oli kuumeessa. Hän hytisi vilusta kuumeen noustessa ja kun se laski, hänen valkeat kiharansa olivat hiestä märkinä. Istuin hänen luonaan useana yönä, kun pimeys ja kuume saivat hänet uikuttamaan. Hän rauhoittui vasta, kun kerroin hänelle auringon paahtamista pelloista, joilla perhoset lensivät sateenkaaren väriset siivet kimaltaen. Sitilin hänen nihkeää otsaansa ja lopulta hän vaipui peukaloaan imien levottomaan uneen.

Tätä jatkui aina pyhän Fideksen päivään asti vaikka Ibrahim juotti hänelle joka päivä pajunkuoresta uutettua lientä. Ibrahim toi jopa lintuhäkkinsä Mikaelin huoneeseen. Hän oli näet vanginnut ja kesyttänyt yhden tornissa pesivistä korpeista ja opettanut sille muutaman sanan arabiaa. Hän uskoi, että puhuva lintu

piristäisi potilasta ja edistäisi paranemista. Viikon sairastettuaan Mikael parani ja saatoimme huokaista helpotuksesta.

Vahingosta viisastuneina emme pyhän Leonardin päivänä erityisesti huomioineet Raimondin kahdettatoista syntymäpäivää. Äiti ei halunnut uhmata kohtaloa mutta isä antoi Raimondille vaiivikkaa uudet hansikkaat. Minä puolestani lupauduin korjaamaan hänen kypäräänsä tulleita lommoja. Olin juuri tuossa työssä pohjoistornin rauhassa, kun tasangolta kiiri korviini hevosen pärskähdyks.

Riensin uteliaana ikkunaan. Koko kesän jatkunut kuivuus oli jälleen kerran kuivattanut erämaan kaivot ja polttanut heinän niin, ettei yksikään ritari ollut poikennut luonamme pitkiin aikoihin. Tuijotin silmät kivistäen ohdakkeiden täplittämää kumpua, jonka takaa keltaiseksi nauhaksi korventunut tie luikerteli esiin.

Ensin luulin näkeväni vain ratsukon varjon kunnes tajusin, että sekä hevonen että mies olivat pukeutuneet mustaan. Hevosen musta, maata viistävä loimi oli pölystä harmaa ja siinä näkyi reikiä aivan kuin sen ylitse olisi karannut säikähtänyt lammaslauma. Punaisella kirjailtu orjantappurakruunu oli haalistunut melkein olemattomiin. Ritari oli kääriytynyt mustaan viittaaan. Vain hänen harmaantunut päänsä erottui vaaleana pilkkuna tummuuden keskeltä. Ritarin vierellä ratsasti takkukorvaisella aasilla aseenkantaja, joka oli niin laiha, että hän olisi kyennyt piiloutumaan kannattelemansa peitsen taakse. Tuo aavikon tomusta esiin noussut ritari oli isoisäni sir Canmore, vaikka en sitä vielä tornin ikkunassa roikkuessani voinutkaan tietää.

Vieraaksemme saapuneen sir Canmoren läsnäolo pelotti meitä lapsia kovin, mutta eniten se pelotti Giovannia.

– Kerro minulle, Elvira-neito, että vanhat silmäni näkevät väärin. Eihän tuo salissa istunut ritari ole oikeasti sir Canmore? hän höpötti ja vilkuili saliin aivan kuin varmistaakseen, ettei kukaan päässyt yllättämään meitä.

– Kyllä hän on. Sir Canmore on isoisäni, kuten varmasti tiedät. Onhan äiti kertonut tuhannesti hänen tarinansa.

Giovanni kalpeni ja piteli korkeaa otsaansa.

– Luoja minua varjelkoon! Tiesin kyllä, että sir Canmore on isoisäsi mutta uskoin hänen jo kuolleen.

– Miksi pelkäät häntä? Hänhän on vanha mies, sanoin, sillä vapiseva Giovanni oli sääliittävä näky.

– Miksikö?

Hän katsoi minua vetisillä silmillään ja kertoi kaiken siitä, kuinka hän oli osallistunut Dyrrachiumin piiritykseen sir Canmoren rinnalla ja kuinka hän oli rakentanut Bohemondin, Bohemond II ja Juudaksen isän, hautakappelia samaan aikaan kuin sir Canmore oli valvonut Bohemondin kuihtumista. Kun hän kertoi kappelin seinämuurin sisältä löytämästään ruumiista, kyöneleet vuosivat pitkin hänen ryppyisiä poskia.

– Ja sinä kysyt minulta, miksi pelkään isoisääsi. Hän kuihdutti Antiokian ruhtinaan kuoliaaksi. Hän tappoi aseenkantajansa Theoboldin, kun tämä yritti herättää Bohemondissa elämänhalua. Ja mikä pahinta, hän kätki aseenkantajansa ruumiin kauniin kappelini väliseinän sisään niin, että kun luuranko sattumalta löytyi sieltä vuosia tapahtuneen jälkeen, koko kappeli purettiin pahojen henkien pelossa! Olin mitannut kaiken niin huolellisesti. Kappeli oli täydellinen mittasuhteiltaan, täydellinen!

– Älä sure, Giovanni. Minä pidän huolen siitä, ettei sinun tarvitse tavata isoisääni.

Minun oli helppo pitää lupaukseni, sillä sir Canmore ei viipynyt luonamme kuin muutaman päivän. Hän sanoi, että kala ja vieraat alkoivat haista kolmessa päivässä. Hänen kohdallaan se piti kirjaimellisesti paikkansa.

3. LUKU

Näin jälkeensä minun on helppo nähdä, kuinka aurinkoinen lapsuuteni pirstoutui kappaleiksi. Se kesti kolme iskua kuten pölkky, jonka puunhakkaaja pienii kirveellä. Ensimmäinen isku sai pölkyn rusahtamaan ja sen kylkeen avautui railo. Tämä tapahtui, kun ymmärsin, että jonakin päivänä myös minä kuolisin. Toinen isku levensi railoa mutta puunsiyyt pitivät vielä pintansa. Sen sai aikaan sir Canmore, joka vierailunsa aikana teki selväksi, ettei meissä lapsissa ollut mitään erikoista muiden kuin isämme silmissä. Kolmas isku pirstoi pölkyn niin, että puolikkaat lensivät erilleen. Se oli iskuista armottomin.

Sir Canmoren lähdettyä talvi laskeutui Canmeren ylle synkänä ja sateisena. Linnan muurit alkoivat viiletä ja kosteus hiipi sisälle. Miles ei liikahtanutkaan takan äärestä vaan istui sen edessä kaavun helmat savuten. Varusväen rautapaidat ja kypärät ruostuivat, jos he eivät alati hieroneet niitä sianrasvalla. Muutama hevonon sairastui pääntautiin ja ne piti pistää kuoliaaksi. Äiti käytti tilaisuuden hyväkseen ja teki niistä pahanhajuista makkaraa.

Raimond ei piitannut sateista. Vaikka linnan ulkopuolella kenttä oli muuttunut upottavaksi mudaksi, hän ratsasti siellä päivittäin ja harjoitteli peitsensä ja miekkansa kanssa. Joscelin ja Johannes seurasivat hänen puuhiaan epäluuloisen näköisinä. He olisivat halunneet seurata isoveljeään mutta koska Joscelin inhosi

kastumista yli kaiken, hän pysytteli sisällä ja houkutteli Johannesen jäämään seuraansa, jotta Raimondin pilkka ei kohdistuisi yksin häneen.

Minä sain aikani kulumaan lukemalla, ja Joscelin laski tehtäviä, joita Miles hänelle valmisti. Johannes piirteli kuviaan ja sepitteli mielessään tarinoita, joita hän pian taas yrittäisi syöttää meille totena. Maria lojui kaikki päivät kammiossaan ja palmikoi tukkaansa voidakseen taas purkaa palmikot auki. Pikku-Mikael, olkoon Jumala hänen sielulleen armollinen, tahtoi liittyä Raimondin seuraan. Hän halusi miellyttää Raimondia hyvittääkseen elämänsä ainoan pahan teon. Hän oli näet haudannut Raimondin sir Canmorelta lahjaksi saaman Antiokian ruhtinaan Bohemond II balsamoidun pään jonnekin linnaa ympäröiville niityille muutama päivä sir Canmoren lähdön jälkeen.

– Se irvisteli minulle, hän puolustautui, kun Raimond tivasi kadonneen lahjansa kohtaloa.

– Irvisteli! Se oli ruhtinaan pää, ymmärrätkö? Ei sellaisia saa joka päivä. Sen on pakko löytyä!

Mutta vaikka päää etsittiin koko linnan väen voimin, se oli ja pysyi kadoksissa. Sateiden alettua Raimond menetti toivonsa ja etsinnät jäivät sikseen.

– Miksi Jumala on kironnut minut koko kuningaskunnan typerimmällä pikkuveljellä? Raimond mutisi aina nähdessään Mikaelin.

Niinpä vuoden 1137 valjetessa Raimond tallusteli polviaan myöten mudassa pitkin harjoituskenttää ja sivaltelee miekallaan Giovannin veistämiä puu-ukkoja. Mikael rämpi hänen perässään ja kolisutteli omalla puumiekallaan Johannesen saraseeneiksi maalaamia pölkkyjä. Vasta kahden viikon kuluttua Raimond vai-vautui huomaamaan Mikaelin ja näytti hänelle, kuinka miekkaa piti käyttää.

Jumala yksin tietää, että yritimme pitää Mikaelin sisällä linnassa! Mutta aina kun luulimme hänen asettuneen kammioonsa ja vaivuimme omiin ajatuksiimme, hän olikin livahtanut ulos ja näimme tornin ikkunasta, kuinka hän valkoiset suortuvat päätä myöten liimautuneena vaappui hullun isoveljemme perässä. Kuinka monta kertaa hainkaan hänet omin käsin sisälle, hieroin kuivaksi pellavakankaalla, istutin takan ääreen ja kiedoin lampanjaljoihin. Tuhannesti vannotin Raimondia, ettei hän menisi sateeseen riehumaan ja vetäisi Mikaelia mukanaan. Mutta hän vain kiroili ja äyski minulle, että hän oli ritari eikä sokeritanko, joka sulaa sateessa.

Pyhän Blasiuksen päivänä väistämätön tapahtui. Mikael oli jälleen kerran kadoksissa ja äiti lähetti minut etsimään häntä. Johannes oli tietenkin väittänyt minulle kiven kovaa, että Mikael leikki hänen kanssaan ja minä onneton olin uskonut häntä. Kietouduin viittaani itsekseni mutisten ja astuin linnanpihalle, joka oli muuttunut sameaksi lammikoksi. Vettä ryöppysi taivaalta niin rankasti, etten kyennyt erottamaan edes linnan muureja ennen kuin vasta kolmen askeleen päästä. Syöksyin porttihilviin ja olin törmätä Raimondiin, joka seiso siellä sateen suojassa ja piteli paikoillaan vilusta värisevää ratsuaan.

– Aiot nähtävästi tehdä Pilkustasi makkaraa! karjuin sateen kohinan ylitse.

Raimond irvisti minulle mutta näin, että hän ymmärsi itsekin menneensä liian pitkälle. Hän silitti vapisevan hevosensa turpaa ja yritti näyttää itsevarmalta.

– Minne itse luulet meneväsi? Vallihauta tulvii niin, että tie on veden peitossa.

– Mikael on ulkona.

– Valehtelet. En nähnyt häntä kentällä.

Hän tuijotti minua ja näin, kuinka hänen kasvonsa alkoivat

kalveta. Vesi kohisi ympärillämme tuulen piiskatessa sitä milloin mihinkin suuntaan.

– Mennään, Raimond sanoi.

Hän sitoi Pilkun riimun porttihalvin salpaan ja peitteli sen omalla viitallaan. Sitten hän tarttui minua kädestä ja syöksyimme sateeseen.

En tiedä kuinka kauan juoksimme lätäköiden halki, kumpuja ylös ja toisia alas. Koko maailma näytti hukkuneen taivaalta tulvi-vaan veteen ja lakkaamaton kohina teki meistä kuuroja. Viimein, kun uskoin jo kuolevani viluun, Raimond ilmestyi eteeni. Hän piteli sylissään riepukasaa, jonka keskeltä löysin kohmeisin käsin Mikaelin kuumat kasvat. Hän hymyili minulle ja sanoi jotakin, josta en saanut selvää.

Kun hoipuimme porttihalviin, isä oli jo meitä vastassa. Hän katsoi meitä molempia tukka sateesta mustuneena ja tarttui vahvoilla käsillään Raimondin kannattelemaan Mikaeliin. Pieni mytty putosi Mikaelin sylistä maahan ja kieri lätäkköön.

– Jos temppeleiherra kohtelisi ratsuaan kuten sinä omaasi, hän saisi raippoja ja hänelle katettaisiin ateria lattialle kolmen viikon ajan, isä sanoi Raimondille.

Sen sanottuaan hän kääntyi ympäri, juoksi Mikael sylissään linnanpihan yli ja katosi sateeseen. Minä nostin säkkikankaaisen mytyn lätäköstä. Taittelin mudasta ruskean kankaan auki ja huomasin tuijottavani pahasti mädäntynyttä päätä. Kiljaisin kauhusta ja kallo putosi käsistäni Raimondin jalkojen juureen. Raimond nosti sen ylös ja kietoi sen sanaakaan sanomatta paitansa sisään. Niin väsynyt hänkin oli, ettei hän saanut Pilkun riimua auki vaan joutui katkaisemaan sen veitsellään.

Seuraavana yönä kukaan ei nukkunut. Sade oli tauonnut mutta tummat pilvet peittivät taivaan. Ulkona oli sypsimettä. Kaikkialla oli aavemaisen hiljaista.

Mikael makasi salin takan edessä taljoihin käärittynä. Hänen vuoteensa oli tuotu niin lähellä tulta kuin suinkin oli mahdollista. Ibrahim keitteli rohtojaan porisevassa padassa. Äiti silitti Mikaelin hehkuva otsaa ja tuijotti tuleen kasvot kivettyneinä. Isä seiso keskellä salia liikahtamatta aivan kuin olisi nukkunut seisallaan.

Minä kipusin kappeliin ja polvistuin Pyhän Neitsyt Marian patsaan eteen. Rukoilin soperrellen katkonaisia sanoja, joissa ei ollut mitään järkeä. Kaikki oppimani rukoukset olivat haihtuneet päästäni. Hetken kuluttua seuraani liittyi myös Maria, joka hiukset hajallaan yhtyi rukouksiini. Seuraavaksi viereeni polvistui Joscelin, joka mutisi jotakin epäselvää ristiin puristettujen sormiensa lomitse. Muutaman hetken kuluttua myös Johannes saapui kappeliin kasvot kyynelistä märkinä ja heittäytyi Neitsyt Marian patsaan jalkojen juureen. Hän makasi lattialla kasvot kiviä vasten ja nyyhkytti niin, että hänen hartiansa tärisivät. Jopa Miles raahautui kappeliin ja istui viittaansa kääriytyneenä meidän taaksemme.

Vuoron perään juoksimme alas saliin katsomaan, oliko käänne parempaan tapahtunut. Vuoron perään lähtijä palasi, puisteli päätänsä ja polvistui kasvot kalpeina patsaan ääreen. Paitsi tietysti Johannes, joka väitti Herran enkelin tulleen häntä vastaan portaikossa ja vakuuttaneen, että Mikael paranee. Kun minun vuoroni tuli, laskeuduin portaat tutisevin jaloin. Pidin tarkasti huolta, että ehdin lukea joka askelmalla ave Marian alusta loppuun aivan kuin pikku-Mikaelin henki olisi riippunut siitä.

Salissa ei ollut muuta valonlähdettä kuin takassa roihuava tuli. Juuri sillä hetkellä Mikaelin seurassa ei ollut ketään. Ibrahimin pata suitsutti sinertävää höyryä. Hiivin varovasti Mikaelin vuoteen viereen. Hänen poskensa olivat tulipunaiset ja valkeat enkelinkiharat olivat liimaantuneet ohimoille. Laskin käteni hänen otsalleen. Se oli hirvittävän kuuma. Tein ristinmerkin ja vetäydyin

hiljaa kauemmaksi hänestä. Silloin kuulin, kuinka isä ja äiti kuisivat toisilleen saliin johtavassa käytävässä, jonka suuaukko oli kätkeyty seinäryijyn taakse.

– Sir Canmore oli oikeassa, kun hän sanoi minulle, ettei järkevä mies koskaan kiinnyn lapsiinsa. Lapset tulevat ja menevät. Heihin uhrattu rakkaus on tuhlausta, isä voihkaisi.

– Olen synnyttänyt kahdeksan lasta joista kuusi on jäänyt eloon. Saamme kiittää Jumalaa onnestamme, sillä moni nainen ja mies ei ole onnistunut saattamaan maailmaan yhtäkään elävää lasta tässä kirotussa maassa.

– Tämä on rangaistus synneistäni. Erotessani temppeleherroista rikoin lupaukseni palvella Kristusta. Vaikka tein sen siksi, että näin liian vallan turmelevan hyvän aatteen, olen valapatto yhtä kaikki. Sitä paitsi en ole ollut kyllin ankara lapsille. Elvira antoi Mikaelin karata ulos ja Raimond jätti Pilkun sateeseen. Tämä ei voi enää jatkua näin. Heidät on lähetettävä pois, jotta emme pilaa heitä kokonaan.

– Luulen, että Jumalalla on parempaakin tekemistä kuin vahtia sinun tekemisiäsi. Ja etkö asettanut henkesi alttiiksi kyllin monta kertaa saattaessasi pyhiinvaeltajia Jaffasta Jerusalemiin? Murehtiminen ja syyttely ei auta Mikaelia pisaran vertaa. Meidän on juotettava häntä ja yritettävä saada kuume laskemaan. Sen jälkeen voimme miettiä, mitä on parasta tehdä muiden suhteen.

– Olet oikeassa. Voimme vain tehdä parhaamme ja rukoilla.

Kuulin, kuinka he halasivat toisiaan. Juoksin varpaisillani salin poikki ja kiipesin takaisin kappeliin. Vajosin polvilleni Pyhän Neitsyt Marian eteen sanomatta muille mitään.

Seuraava päivä kului kuin unessa. Kukaan ei huomannut päivän valkenemista, ei illan hämärtymistä eikä yön pimenemistä. Isä, äiti ja Ibrahim hoitivat Mikaelia, me lapset rukoilimme Neitsyt Mariaa saapumaan avuksemme. Edes Miles ei poistunut